

RECENZIJA KNJIGE PETRA PRAPERJA "RAZVOJNA ANALITIČNA PSIHOTERAPIJA"

Janek Musek

OCENA

Freudova psihoanaliza je gotovo med tistimi smermi ("šolami"), ki so najbolj zaznamovale psihološko znanost v našem iztekajočem se stoletju, prav gotovo pa je prav Freudova psihoanaliza tisti dosežek psihologije tega stoletja, ki je najbolj vplival na tokove sodobne miselnosti tudi zunaj ožje psihološke stroke. Brez Freudovega vpliva si npr. ne moremo predstavljati sodobne filozofije, še manj pa sodobne umetnosti, zlasti ne sodobne literature in filma. Morda se je tudi zato v sami psihološki stroki (in zunaj nje) že oblikovalo mnenje, da gre pri Freudovem delu že za bolj zgodovinsko dogajanje in da je za današnji čas primerno predvsem razumevanje Freuda v filozofskih in antropoloških razsežnostih. Zato tudi ni slučajno, da so se pri nas v novejšem času, vsekakor pa v obdobju, ki traja že svojih dvajset let, vsaj v znanstveni publicistiki uveljavili zlasti strukturalistični in postmoderni pogledi na Freuda. Kot da je bilo ob tem nekam pozabljeno dejstvo, da je Freudova psihoanaliza tudi kot tekoča znanost še vedno živa in se še vedno razvija. Posebno zanimivo pri tem je to, da je najmočnejši razvoj sodobne psihoanalize šel prav v tisto smer raziskovanj, ki jih je npr. strukturalna analiza v svoji polemiki z "ego psihologijo" najbolj zanemarila in potiskala v ozadje, to je v raziskovanje razvoja jaza in objektivnih odnosov.

Ta, v svetu vendarle prevladujoči koncept moderne psihoanalize gotovo ni bil odsoten v sami psihološki praksi, vse premało pa je bil prisoten v slovenski psihološki publicistiki. S knjigo "Razvojna analitična psihoterapija" pa smo

dobili temeljno delo, ki odlično zapolnjuje to vrzel. Napisal jo je prof. dr. Peter Praper, eden vodilnih kliničnih psihologov in eden redkih slovenskih kliničnih psihologov, ki je dosegel najvišjo specializiranost tako na področju praktičnega psihološkega dela, kot tudi na področjih znanstveno raziskovalnega in akademskega dela. Prav njemu gre zasluga, da se je teorija objektivnih odnosov, s katero nas pričujoče delo kakovostno seznanja, dokončno uveljavila v našem psihološkem prostoru in to ne le kot teoretsko izhodišče praktičnega klinično psihološkega dela, temveč tudi v razmeroma bogati domači psihološki literaturi. Pri tem pa velja opozoriti, da je Praperjevo delo le dosednji vrhunec nemajhnega števila drugih publikacij, seveda tudi tistih, ki jasno zrcalijo teoretsko usmeritev, zastopano v pričujočem delu.

"Razvojna analitična psihoterapija" je sistematično zasnovan prikaz razvojnih pojmovanj v psihoanalizi in v njem se imenitno ujemata razvojno obravnavanje psihoanalize same in v tem razvoju zrcaljena problematika razvoja objektivnih odnosov. Srčika prikaza je zajeta v začetni avtorjevi ugotovitvi, da gre v sami psihoanalizi za pomemben - paradigmatski - premik od psihodinamične k razvojni metakoncepciji. Prizorišče tega premika so vse bolj uveljavljajoča se spoznanja teorije objektivnih odnosov, ki jim je avtor posvetil veliko pozornosti že na začetku dela (drugo poglavje). S tem je dal zelo ustrezno intonacijo nadaljnjemu prikazu razvojnih pojmovanj znotraj psihoanalize. Avtorju je zahvaljujoč poglobljenemu poznavanju uspel izredno pregleden in razumljiv opis oblikovanja teorije objektivnih odnosov; ta namreč izhaja iz večjega števila teoretskih prispevkov različnih avtorjev, ki povrh mnogokrat niso ravno najbolj medsebojno kompatibilni. V naslednjem poglavju teče razprava o pomembnih psihoanalitičnih razvojnih modelih, pri tem je kot izhodišče predstavljena Freudova teorija psihoseksualnega razvoja, iz nje pa se iztekajo izhodišča za Hartmannov in Eriksonov razvojni model in za razvojne modele v pozni ego psihologiji, ki vključujejo oblikovanje moderne teorije objektivnih odnosov in psihoanalitične razvojne psihologije. Avtor je namenil posebno mesto konceptu "razvojnih linij" po Anni Freud in to z zelo upravičenim razlogom, saj je z njim uvedel lastno sintezo psihološkega razvoja, v katerem so ključni objektivni odnosi in sicer v poglavju, ki ga je naslovil "Mreža razvojnih linij in starostna obdobja". Prav v tem poglavju je avtorjev osebni teoretski prispevek posebno močan, z njim pa pridobimo integrirano predstavo o razvoju, ki pomeni okvir za razumevanje problemov, težav in motenj, ki lahko v tem razvoju nastopijo.

Nadaljna poglavja so namenjena prav obravnavanju teh "abnormnosti", najprej nasploh v luči razvojne paradigme, potem pa bolj specifično motnje prilagajanja in nevrotične motnje pri otrocih. Ustrezno poglavje postavlja večji del klinično psiholoških problemov v okvir "razvojnih deficitov ega", s tem pa seveda v okvir razvoja objektivnih odnosov. Naslednje poglavje zadeva teme, ki so za klinično psihologijo izjemno pomembne: diagnostiko, zlasti diferencialno diagnostiko v območju "modernih" tipov abnormnosti, ob katerih srečujemo v obstoječih teoretskih modelih in tudi v praksi veliko zmede in negotovosti. Teorija objektivnih odnosov daje avtorju podlago za smiselno diagnostično "ureditev" te problematike, brez tega bi bila slepa namreč tudi psihoterapevtska praksa, ta "pika na i" poglobljenega psihološkega praktičnega dela. Razumljivo je torej, da je vsebina zadnjega, relativno obsežnega poglavja prav psihoterapija, ki temelji na spoznanjih teorije objektivnih odnosov (Terapija pacientov z razvojnimi deficiti ega). Tudi temu poglavju je dala neizbrisen pečat avtorjeva lastna ustvarjalnost, tokrat seveda v prvi vrsti njegove psihoterapevtske izkušnje. Poglavje je dragocen oris psihoterapevtske usmeritve, ki je danes med vodilnimi na področju sodobne psihoanalize.

Morda je največja udarna moč ego psihologije in poznejše teorije objektivnih odnosov (namreč tiste, ki se je na podlagi mnogih pionirskih dosežkov profilirala v zadnjih dvajsetih letih) in na obeh temelječe psihoanalitske terapije v dejstvu, da sta ustvarili kategorialni aparat pojmov in metod, ki so bolj kot pri kaki drugi psihoanalitični usmeritvi kos mnogim sodobnim težavam in problemom.

Lahko bi rekli, da gre pri tej usmeritvi za razvoj psihoanalize, ki dokaj zvesto zrcali prav pojavljanje novih oblik osebnostne motenosti in problematike, še posebno tiste, ki je tudi Freud s svojimi revolucionarnimi uvidenji ni sprevidel in v celoti tudi ne zaznal. Ves ta razvoj nam Praperjevo delo predstavlja na pregleden, koncizen in privlačen način.

Vendar menim, da bo imelo tako privlačno in strokovno kompetentno napisano delo še nek drug, rekel bi "presežni" učinek. Pričaralo nam bo tisto življenjsko, znanstveno odprto in strokovno živahno vzdušje, ki je značilno za sodobni tok "ego psihološko" usmerjene psihoanalize in je pravo nasprotje dogmatične zaprtosti pa tudi sterilnosti in šablonskosti, ki jih morda včasih tudi upravičeno prisojamo nekaterim drugim psihoanalitskim smerem. Našim psihologom - in to ne samo kliničnim - pomeni to delo vsekakor knjigo, ki jo bo treba prebrati, pritegnilo pa bo tudi bralce drugih strok in

toplo ga priporočam sploh vsem, ki jih zanimajo problemi in težave življenja v današnjem času.